

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

N. FENNELLY

της 20ής Μαρτίου 1997 *

I — Εισαγωγή

1. Σε περίπτωση που μόνο λίγες από τις διατάξεις εθνικού νομοσχεδίου μπορούν να χαρακτηριστούν «τεχνικοί κανονισμοί» υπό την έννοια της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών¹ (στο εξής: οδηγία), κατά πόσο το οικείο κράτος μέλος υποχρεούται να κοινοποιήσει το νομοσχέδιο στην Επιτροπή βάσει του άρθρου 8 της οδηγίας; Αυτό είναι το ουσιώδες ζήτημα που ανακύπτει στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας λόγω παραβάσεως, κατά της οποίας το καθού κράτος μέλος υπέβαλε ένσταση απαραδέκτου.

με έγγραφο της 17ης Οκτωβρίου 1991, οι υπηρεσίες της Επιτροπής γνωστοποίησαν στις ιταλικές αρχές ότι ένα νομοσχέδιο περί της παύσεως της χρησιμοποίησεως του αμάντου συνιστούσε τεχνικό κανονισμό υπό την έννοια της οδηγίας. Το εν λόγω νομοσχέδιο ψηφίστηκε και στις 27 Μαρτίου 1992 κατέστη ο νόμος 257, «περί καθορισμού των κανόνων σχετικά με την παύση της χρησιμοποίησεως του αμάντου» (στο εξής: νόμος 257/92 ή εθνικός νόμος)². Μολονότι φαίνεται ότι το κείμενο του νομοσχεδίου κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στις 26 Φεβρουαρίου 1992 στο πλαίσιο των κοινοτικών διατάξεων περί κρατικών ενισχύσεων, η κοινοποίηση αυτή αποσύρθηκε εν συνεχεία και δεν αμφισβητείται ότι ο νόμος 257/92 ουδέποτε κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή για τους σκοπούς της οδηγίας.

II — Πραγματικό και διαδικαστικό πλαίσιο

3. Οι κρισιμότερες διατάξεις του νόμου 257/92 έχουν ως εξής:

α) Νόμος 257 της 27ης Μαρτίου 1992

«Άρθρο 1 — Σκοπός

2. Με τηλετυπήματα της 2ας Ιουλίου 1991 και της 26ης Φεβρουαρίου 1992, καθώς και

1. Ο παρών νόμος αφορά την εξόρυξη, την εισαγωγή, τη μεταποίηση, τη χρησιμοποίηση, την εμπορία, την κατεργασία και

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

¹ — ΕΕ 1983 L 109, σ. 8· το παρατιθέμενο κείμενο περιέχει τις τροποποιήσεις που επέφερε η οδηγία 88/182/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1988, που τροποποιεί την οδηγία 83/189/ΕΟΚ (ΕΕ 1988, L 81, σ. 75), αλλά όχι εκείνες που εισήγαγε η οδηγία 94/10/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Μαρτίου 1994 (ΕΕ 1994, L 100, σ. 30), η οποία τέθηκε σε ισχύ μόλις την 1η Ιουλίου 1995.

² — *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*, τακτικό συμπλήρωμα αριθ. 87 της 13ης Απριλίου 1992, σ. 5.

τη διάθεση επί του εθνικού εδάφους, καθώς και την εξαγωγή, του αμιάντου και των προϊόντων που περιέχουν αμίαντο και θεσπίζει κανόνες για την παύση της παραγωγής και της εμπορίας, της εξορύξεως, της εισαγωγής, της εξαγωγής και της χρησιμοποίησής του αμιάντου και των προϊόντων που περιέχουν αμίαντο, για τη λήψη μέτρων απολυμάνσεως και εξυγιάνσεως των περιοχών που θίχθηκαν από μόλυνση αμιάντου, για την έρευνα με σκοπό την εξεύρεση υποκατάστατων υλικών και τον αναπροσανατολισμό της παραγωγής και, τέλος, για τον έλεγχο της προκαλούμενης από τον αμίαντο μόλυνσεως.

ποιείται, μεταποιείται ή διατίθεται ο αμίαντος, στους χώρους όπου πραγματοποιούνται εξυγιάνσεις, στα κτίρια των παραγωγικών μονάδων όπου χρησιμοποιείται ο αμίαντος, καθώς και στα κτίρια των επιχειρήσεων ή των οργανισμών στους οποίους επιτρέπεται να προβαίνουν σε εργασίες επεξεργασίας ή διαθέσεως του αμιάντου ή εξυγιάνσεως των οικείων περιοχών, δεν μπορεί να υπερβεί τα όρια που ορίζονται στο άρθρο 31 του νομοθετικού διατάγματος 277 της 15ης Αυγούστου 1991, όπως τροποποιείται με τον παρόντα νόμο.

2. Μετά την πάροδο 365 ημερών από της ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του παρόντος νόμου και υπό την επιφύλαξη των διαφόρων προθεσμιών που προβλέπονται για την παύση της παραγωγής και της εμπορίας των προϊόντων που διαλαμβάνονται στον πίνακα που προσαρτάται στον παρόντα νόμο, απαγορεύεται η εξόρυξη, η εισαγωγή, η εξαγωγή, η εμπορία και η παραγωγή αμιάντου, προϊόντων αμιάντου και προϊόντων περιεχόντων αμίαντο, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που απαριθμούνται υπό τα στοιχεία c και g του πίνακα που προσαρτάται στον παρόντα νόμο.

2. Τα όρια, οι διαδικασίες και οι μέθοδοι ανάλυσεως για τη μέτρηση των τιμών μόλυνσεως του περιβάλλοντος από τον αμίαντο, συμπεριλαμβανομένων των υγρών και αερίων αποβλήτων που περιέχουν αμίαντο, καθορίζονται σύμφωνα με την οδηγία 87/217/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Μαρτίου 1987. Η προθεσμία για την έκδοση του νομοθετικού διατάγματος περί εφαρμογής της οδηγίας αυτής, που αναφέρεται στα άρθρα 1 και 67 του νόμου 428 της 29ης Δεκεμβρίου 1990, παρατείνεται μέχρι τις 30 Ιουνίου 1992.

(...)

Άρθρο 3 — Οριακές τιμές

1. Η συγκέντρωση εισπνεύσιμων ινών αμιάντου στους χώρους εργασίας όπου χρησιμο-

3. Για κάθε ενδεχόμενη ενημέρωση ή τροποποίηση των ορίων που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου απαιτείται, επίσης κατόπιν προτάσεως της επιτροπής του άρθρου 4, διάταγμα του Υπουργού Υγείας προσυπογραφόμενο από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και τον Υπουργό Βιομηχανίας, Εμπορίου και Βιοτεχνίας.

4. Το άρθρο 31, παράγραφος 1, στοιχείο α, του νομοθετικού διατάγματος 277 της 15ης Αυγούστου 1991 αντικαθίσταται ως κάτωθι:

“α) 0.6 ίνες ανά κυβικό εκατοστό για τον χρυσότιλο.”

5. Το άρθρο 31, παράγραφος 2, του νομοθετικού διατάγματος 277 της 15ης Αυγούστου 1991 καταργείται.

(...)

Άρθρο 8 — Ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση

1. Η ταξινόμηση, η συσκευασία και η επισήμανση του αμιάντου και των προϊόντων που περιέχουν αμιάντο διέπεται από τον νόμο 256 της 29ης Μαΐου 1974, όπως έχει τροποποιηθεί και συμπληρωθεί, και από το προεδρικό διάταγμα 215 της 24ης Μαΐου 1988».

4. Οι υπόλοιπες διατάξεις του νόμου 257/92 συνοψίστηκαν από την Ιταλία,

με το υπόμνημα αντικρούσεως, ως εξής:

— Τα άρθρα 4, 5 και 7 ιδρύουν δημόσιους οργανισμούς και ορίζουν τις αρμοδιότητές τους.

— Τα άρθρα 3, παράγραφος 3, 6 και 12 εξουσιοδοτούν τους Υπουργούς Υγείας και Βιομηχανίας να θεσπίζουν μέτρα εφαρμογής.

— Το άρθρο 9, παράγραφος 1, ορίζει τις υποχρεώσεις παροχής πληροφοριακών στοιχείων που υπέχουν οι επιχειρήσεις οι οποίες χρησιμοποιούν αμιάντο.

— Τα άρθρα 9, παράγραφος 2, 10 και 12 ορίζουν τα διάφορα καθήκοντα των τοπικών υγειονομικών αρχών και των περιφερειών, όσον αφορά την απολύμανση και τη διάθεση του αμιάντου, καθώς και τον καθαρισμό των κτιρίων.

— Το άρθρο 11 προβλέπει τον καθαρισμό των μεταλλείων και των περιοχών που έχουν θιγεί από τις δραστηριότητές τους.

— Τα άρθρα 13 και 14 προβλέπουν χρηματοδοτική στήριξη για τεχνολογικές καινοτομίες, αναδιάρθρωση και αναπροσανατολισμό της παραγωγής αμιάντου.

— Τέλος, το άρθρο 16 προβλέπει τους αναγκαίους χρηματικούς πόρους.

6. Το άρθρο 1, σημείο 5, ορίζει τους «τεχνικούς κανονισμούς» ως εξής:

«τεχνικές προδιαγραφές, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών διατάξεων που ισχύουν γι' αυτές, η τήρηση των οποίων είναι υποχρεωτική, *de jure* ή *de facto*, για την εμπορία ή τη χρησιμοποίηση σε κράτος μέλος ή σε μεγάλο τμήμα του κράτους αυτού, με εξαίρεση τις προδιαγραφές που ορίζονται από τις αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης».

β) *Η οδηγία*

5. Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει τον όρο «τεχνικές προδιαγραφές», καθόσον ενδιαφέρει την παρούσα δίκη, ως εξής:

«προδιαγραφές που περιέχονται σε έγγραφο με το οποίο ορίζονται τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος, όπως η ποιοτική στάθμη, η απόδοση, η ασφάλεια, οι διαστάσεις, καθώς και οι προδιαγραφές που ισχύουν για το προϊόν όσον αφορά την ορολογία, τα σύμβολα, τις δοκιμές και μεθόδους δοκιμής, τη συσκευασία, τη σήμανση και την επισήμανση (...)».

7. Το άρθρο 8, παράγραφοι 1 και 2, προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν αμέσως στην Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανονισμού, εκτός αν πρόκειται απλώς για πιστή εισαγωγή διεθνούς ή ευρωπαϊκού προτύπου, οπότε αρκεί μια απλή ενημέρωση σχετικά με το εν λόγω πρότυπο. Επίσης απευθύνουν στην Επιτροπή σύνοψη ανακοίνωση των λόγων που καθιστούν αναγκαία την κατάρτιση ενός τέτοιου τεχνικού κανονισμού, εκτός αν οι λόγοι αυτοί εμφανίζονται ήδη στο σχέδιο. Κατά περίπτωση, τα κράτη μέλη ανακοινώνουν ταυτόχρονα το κείμενο των βασικών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, στις οποίες αναφέρεται, κατά κύριο και άμεσο τρόπο, το σχέδιο του εθνικού κανονισμού, εάν η γνώση αυτού του κειμένου είναι αναγκαία για την εκτίμηση του πεδίου εφαρμογής του σχεδίου τεχνικού κανονισμού.»

Η Επιτροπή γνωστοποιεί αμέσως το σχέδιο στα λοιπά κράτη μέλη. Μπορεί, επίσης, να το υποβάλει προς γνωμοδότηση στην επιτροπή του άρθρου 5 και, ενδεχομένως, στην επιτροπή που είναι αρμόδια στον εν λόγω τομέα.

2. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη μπορούν να απευθύνουν προς το κράτος μέλος που γνωστοποίησε σχέδιο τεχνικού κανονισμού παρατηρήσεις που το εν λόγω κράτος μέλος θα λάβει υπόψη στο μέτρο του δυνατού, αργότερα, κατά την τελική διατύπωση του τεχνικού κανονισμού.»

8. Το σχετικό τμήμα του άρθρου 9 ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 2 και 2α που ακολουθούν, τα κράτη μέλη αναβάλλουν, κατά έξι μήνες από την ημερομηνία της ανακοίνωσης που αναφέρεται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, την έγκριση ενός σχεδίου τεχνικού κανονισμού, εφόσον η Επιτροπή ή άλλο κράτος μέλος εκφέρουν, πριν από την πάροδο τριών μηνών από την εν λόγω ημερομηνία, λεπτομερώς αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία κρίνεται αναγκαία η τροποποίηση του σχεδιαζόμενου μέτρου ώστε να εξαλειφθούν ή να περιοριστούν τα εμπόδια που το μέτρο αυτό θα μπορούσε, ενδεχομένως, να δημιουργήσει στην ελεύθερη διακίνηση των αγαθών. Το συγκεκριμένο κράτος μέλος παρουσιάζει έκθεση στην Επιτροπή για τη συνέχεια που προτίθεται να δώσει σε αιτιολογημένες γνώμες αυτού του είδους. Η Επιτροπή σχολιάζει αυτή την αντιμετώπιση.

2. Η προθεσμία που αναφέρεται στην παράγραφο 1 είναι δωδεκάμηνη, αν πριν από την πάροδο τριών μηνών από την ανακοίνωση που αναφέρεται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, η Επιτροπή γνωστοποίησε την πρόθεσή της να προτείνει ή να εκδώσει οδηγία για το θέμα αυτό.

2 α. Όταν η Επιτροπή διαπιστώσει ότι μια ανακοίνωση, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, αφορά τομέα που καλύπτεται από πρόταση οδηγίας ή κανονισμού που υπέβαλε στο Συμβούλιο, κοινοποιεί, μέσα σε τρεις μήνες από την ανακοίνωση, τη διαπίστωση αυτή στο οικείο κράτος μέλος.

Τα κράτη μέλη απέχουν από τη θέσπιση τεχνικών κανονισμών σε τομέα που καλύπτεται από πρόταση οδηγίας ή κανονισμού που η Επιτροπή έχει υποβάλει στο Συμβούλιο πριν από την προβλεπόμενη στο άρθρο 8, παράγραφος 1, ανακοίνωση, κατά τη διάρκεια 12 μηνών από την ημερομηνία υποβολής της εν λόγω πρότασης.

Οι παράγραφοι 1, 2 και 2α του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται σωρευτικά.»

γ) *Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία*

9. Με το έγγραφο οχλήσεως της 18ης Νοεμβρίου 1992, η Επιτροπή γνωστοποίησε στο καθού κράτος μέλος την άποψή της ότι ο νόμος 257/92, ο οποίος ορίζεται ως «εθνικό τεχνικό μέτρο», εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και ότι επομένως θα έπρεπε να είχε κοινοποιηθεί σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1· περαιτέρω, η άποψη της Επιτροπής ήταν ότι η εφαρμογή του εθνικού νόμου θα έπρεπε να ανασταλεί μέχρι τη λήξη των προθεσμιών του άρθρου 9, παράγραφοι 1, 2 και 2α. Η Επιτροπή προσέθεσε ότι, λόγω αυτής της διαδικαστικής πλημμέλειας, «ο τεχνικός κανόνας» δεν παρήγε έννομα αποτελέσματα και δεν ήταν επομένως αντιτάξιμος σε τρίτους, παραθέτοντας την ανακοίνωσή της 86/C 245/05³. Η Επιτροπή κάλεσε την Ιταλία να υποβάλει τις παρατηρήσεις της εντός δύο μηνών, σύμφωνα με το άρθρο 169 της Συνθήκης ΕΚ.

10. Στις 23 Μαρτίου 1993, η ιταλική μόνη αντιπροσωπεία πληροφόρησε την Επιτροπή ότι η προηγούμενη κοινοποίηση που αφορούσε κρατικές ενισχύσεις είχε αποσυρθεί στο τηλετύπημα αυτό δεν περιέχεται κανένα στοιχείο απαντήσεως στα ζητήματα που έθεσε η Επιτροπή με το από 18 Νοεμβρίου 1992 έγγραφό της. Η Επιτροπή απέστειλε στην Ιταλία αιτιολογημένη γνώμη στις 3 Νοεμβρίου 1993, όπου ο νόμος 257/92 περιγράφεται άλλοτε ως *συνιστών τεχνικό κανονισμό* υπό την έννοια της οδηγίας (παράγραφοι 1 και 4.2) και άλλοτε ως *περιέχων* τέτοιους κανονισμούς (παράγραφος 4.1), η δε χρήση των όρων αυτών

εναλλάσσεται. Η Επιτροπή, μη έχοντας λάβει καμία απάντηση, άσκησε την παρούσα προσφυγή στις 13 Οκτωβρίου 1994, ζητώντας να αναγνωριστεί ότι η Ιταλία, εκδίδοντας τον νόμο 257/92 χωρίς να έχει κοινοποιήσει το σχετικό νομοσχέδιο στην Επιτροπή, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας ή, επικουρικώς, το άρθρο 9, παράγραφος 1.

11. Σύμφωνα με το άρθρο 91 του Κανονισμού Διαδικασίας, η Ιταλία υπέβαλε ένσταση απαραδέκτου· το Δικαστήριο, με διάταξη της 11ης Ιουλίου 1995, αποφάσισε να εξετάσει την ένσταση μαζί με την ουσία της υποθέσεως.

III — Ανάλυση

α) *Το άρθρο 8 της οδηγίας*

12. Τόσο το παραδεκτό όσο και η ουσία της παρούσας υποθέσεως αφορούν το αν τα κράτη μέλη υποχρεούνται να κοινοποιούν στην Επιτροπή κάθε «σχέδιο τεχνικού κανονισμού» το οποίο προτίθενται να θεσπίσουν. Εν όψει των επιχειρημάτων που ανέπτυξαν αντίστοιχα οι διάδικοι στην υπόθεση αυτή, είναι χρήσιμο να εξεταστεί το ζήτημα αυτό *in limine*. Η Ιταλία υποστηρίζει ότι τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να κοινοποιούν μόνο τα σχέδια τεχνικών κανονισμών υπό την έννοια της οδηγίας.

³ — Αν και μη χρονολογημένη, η ανακοίνωση αυτή δημοσιεύθηκε την 1η Οκτωβρίου 1986 (ΕΕ 1986, C 245, σ. 4).

Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο εκπρόσωπος της Ιταλίας διατύπωσε την άποψη ότι μόνον οι κανόνες που αφορούν τα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος μπορούν να συνιστούν τεχνικούς κανονισμούς, επικαλούμενος την απόφαση της 20ής Ιουνίου 1996, *Semegaro Casa Uno κ.λπ.*⁴, όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι «η προβλεπόμενη από την οδηγία υποχρέωση ανακοίνωσης δεν εφαρμόζεται σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν διέπει τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος, αλλά περιορίζεται να ρυθμίζει τις ώρες κατά τις οποίες τα καταστήματα παραμένουν κλειστά».

13. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, σε περίπτωση που ένα γενικό μέτρο περιέχει τεχνικούς κανονισμούς, πρέπει να κοινοποιείται το «οργανικό σύνολο» του νόμου· εν εναντία περιπτώσει, θα ήταν δυσχερέστερο, αν όχι αδύνατο, να αξιολογηθεί το πεδίο των τεχνικών κανόνων και ειδικότερα να κριθεί αν οι κανόνες αυτοί είναι δυνατό να δημιουργήσουν εμπόδια για το εμπόριο.

14. Καμία από τις ερμηνείες του άρθρου 8, παράγραφος 1, που στηρίζουν τα επιχειρήματα αυτά δεν είναι κατά τη γνώμη μου ορθή. Καταρχάς, η έννοια «τεχνικός κανονισμός» είναι ευρύτερη εκείνης των χαρακτηριστικών απλώς του προϊόντος και περιλαμβάνει και άλλες απαριθμούμενες απαιτήσεις που αφορούν την παραγωγή των προϊόντων, καθώς και διοικητικές διατάξεις που διέπουν την εμπορία και τη χρήση τους (άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 5, της οδηγίας). Με την απόφασή του στην υπόθεση C-289/94, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, το Δικαστήριο απέρριψε μια στενή ερμηνεία του «τεχνικού κανονισμού» όχι διαφο-

ρετική από εκείνη που προτείνει η Ιταλία στην παρούσα υπόθεση· δεδομένου ότι η συμμόρφωση με τις ιδιαίτερες υποχρεωτικές τεχνικές προδιαγραφές είχε άμεση επίπτωση στην εμπορία του προϊόντος, οι εθνικές διατάξεις χαρακτηρίστηκαν τεχνικοί κανονισμοί⁵. Γενικότερα, στην απόφαση *Bic Benelux κατά Βελγικού Δημοσίου* που εξέδωσε σήμερα, το Δικαστήριο επισήμανε ότι ο στόχος της οδηγίας συνίσταται στην προστασία, με προληπτικό έλεγχο, της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και τόνισε ότι ο έλεγχος αυτός επιβάλλεται σε περίπτωση τεχνικών κανονισμών οι οποίοι «μπορούν να εμποδίσουν άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά το ενδοκοινοτικό εμπόριο»⁶, διατύπωση την οποία το Δικαστήριο εμπνεύστηκε σαφώς από το κριτήριο ελέγχου που έθεσε με την απόφαση *Dassonville*⁷, όσον αφορά τα μέτρα που έχουν αποτέλεσμα ισοδύναμο προς ποσοτικούς περιορισμούς.

15. Αν μια εθνική διάταξη εμπίπτει στον ορισμό του «τεχνικού κανονισμού» που παρατίθεται στο άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας, πρέπει να κοινοποιείται. Το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να αποφεύγουν την υποχρέωση κοινοποίησης επικαλούμενα ότι το μέτρο θα ευνοήσει το εμπόριο: «η υποχρέωση αυτή δεν είναι δυνατόν να εξαρτάται από τη μονομερή εκτίμηση στην οποία προβαίνει το κράτος μέλος που εκπονεί το οικείο σχέδιο σχετικά με τις επιπτώσεις που θα έχει ενδεχομένως το σχέδιο αυτό επί του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών»⁸.

5 — Απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 1996 (Σύλλογή 1996, σ. I-4405, σκέψη 32).

6 — Απόφαση της 20ής Μαρτίου 1997, C-13/96, Σύλλογή 1997, σ. I-1753, σκέψη 19.

7 — Απόφαση της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74 (Σύλλογή τόμος 1974, σ. 411, σκέψη 5).

8 — Απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 1996, C-273/94, *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών* (Σύλλογή 1996, σ. I-31, σκέψη 15).

4 — Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-418/93 έως C-421/93, C-460/93 έως C-462/93, C-464/93, C-9/94 έως C-11/94, C-14/94, C-15/94, C-23/94, C-24/94 και C-332/94 (Σύλλογή 1996, σ. I-2975, σκέψη 38).

16. Εν συνεχεία, όπως προκύπτει από τη διατύπωση του άρθρου 8, παράγραφος 1, η υποχρέωση κοινοποίησης καλύπτει όχι μόνο τους τεχνικούς κανονισμούς όπως ορίστηκαν ανωτέρω, αλλά και «τους λόγους που καθιστούν αναγκαία την κατάργηση ενός τέτοιου τεχνικού κανονισμού, εκτός αν οι λόγοι αυτοί εμφανίζονται ήδη στο σχέδιο» και, όταν αυτό είναι απαραίτητο, «το κείμενο των βασικών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, στις οποίες αναφέρεται κατά κύριο και άμεσο τρόπο το σχέδιο τεχνικού κανονισμού, εάν η γνώση αυτού του κειμένου είναι αναγκαία για την εκτίμηση του πεδίου εφαρμογής του σχεδίου τεχνικού κανονισμού». Από τα ανωτέρω δεν έπεται, κατά τη γνώμη μου, ότι το κράτος μέλος υπέχει κατ' ανάγκη από τη διάταξη αυτή την υποχρέωση να κοινοποιεί το σύνολο ενός εθνικού νόμου που καλύπτει ένα γενικό πεδίο και ο οποίος περιέχει τόσο τεχνικούς κανονισμούς όσο και άλλες διατάξεις. Εφόσον η κοινοποίηση μιας ειδικής «μη τεχνικής» διατάξεως είναι αναγκαία για να εκτιμηθούν τα έννομα αποτελέσματα μιας τεχνικής διατάξεως, καλύπτεται από τη ρητή διάταξη του άρθρου 8, παράγραφος 1. Σε περίπτωση ωστόσο που η συμμόρφωση με «μη τεχνικές» διατάξεις δεν έχει άμεση επίπτωση στην παραγωγή, εμπορία ή χρήση προϊόντων, δεν μπορεί να θεωρείται ότι το κράτος μέλος είναι υποχρεωμένο να τις κοινοποιήσει στην Επιτροπή.

17. Το σημείο αυτό καθίσταται εναργές στην περίπτωση των νομοθετικών διατάξεων περί των οποίων επρόκειτο στην απόφαση της 30ής Απριλίου 1996, CIA Security⁹. Το άρθρο 4 ενός βελγικού νόμου του 1990 όριζε ότι απαιτείται χορήγηση αδείας για να μπορεί μια επιχείρηση ασφαλείας να προσφέρει υπηρεσίες ασφαλείας, ενώ το

άρθρο 12 όριζε ότι η εμπορία συστημάτων συναγερμού επιτρεπόταν μόνον εφόσον είχαν εγκριθεί σύμφωνα με διαδικασία που θα καθοριζόταν με βασιλικό διάταγμα. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 4 δεν συνιστούσε τεχνικό κανονισμό, καθόσον απλώς προέβλεπε τις προϋποθέσεις λειτουργίας των επιχειρήσεων ασφαλείας. Ο χαρακτηρισμός του άρθρου 12 ως τεχνικού κανονισμού κρίθηκε ότι εξηρτάτο από το αν παρήγε αυτοτελή έννομα αποτελέσματα ένας εθνικός κανόνας που δεν παράγει έννομα αποτελέσματα για τους ιδιώτες εφόσον δεν έχουν ληφθεί μέτρα εφαρμογής κρίθηκε ότι δεν εμπήττει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, ενώ ένας κανόνας ο οποίος είναι δεσμευτικός έστω και χωρίς τέτοια μέτρα κρίθηκε ότι εμπήττει στο άρθρο αυτό της οδηγίας¹⁰. Από κανένα στοιχείο της αποφάσεως δεν προκύπτει ότι η απαίτηση κοινοποίησης κάλυπτε τον νόμο θεωρούμενο ως σύνολο ή τις διατάξεις εκείνες οι οποίες, εξεταζόμενες χωριστά, δεν ήταν ικανές να δημιουργήσουν εμπόδια στο εμπόριο.

18. Καμία από τις υποθέσεις που παραθέτει η Επιτροπή, σε σχέση με τη θέση της περί «οργανικού συνόλου», δεν αφορούσε εθνικά νομοθετικά μέτρα γενικού περιεχομένου, όπως στην παρούσα υπόθεση, ούτε στηρίζει το ευρύ συμπέρασμα που προτείνει. Οι εθνικές διατάξεις περί των οποίων επρόκειτο στην υπόθεση C-139/92, Επιτροπή κατά Ιταλίας¹¹, ήταν κανόνες περί του καθορισμού και του ελέγχου της μέγιστης ισχύος λειτουργίας, καθώς και περί

10 — Προπαρατεθείσα απόφαση C-194/94, σκέψεις 29 και 30, όπου παρατίθεται η απόφαση της 1ης Ιουνίου 1994, C-317/92, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1994, σ. I-2039, σκέψη 26.

11 — Απόφαση της 2ας Αυγούστου 1993 (Συλλογή 1993, σ. I-4707).

9 — C-194/94, Συλλογή 1996, σ. I-2201.

της κατασκευής και της εγκαταστάσεως στα σκάφη κινητήρων σκαφών αναψυχής, ενώ στην υπόθεση C-317/92, Επιτροπή κατά Γερμανίας¹², το Δικαστήριο έκρινε ρητώς ότι ο κανονισμός του γερμανικού Υπουργείου Υγείας αποτελούσε «τεχνική προδιαγραφή». Ομοίως, τα τέσσερα επίμαχα διατάγματα στην υπόθεση C-289/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας¹³, δεν ήταν γενικού περιεχομένου.

19. Ούτε η απόφαση *Semeraro Casa Uno* κ.λπ.¹⁴ προσφέρει κάποιο στήριγμα στους ισχυρισμούς της Ιταλίας. Οι επίμαχοι εθνικοί κανόνες, που αφορούσαν τις ώρες κλεισίματος των καταστημάτων, σαφώς δεν ενέπιπταν σε οποιοδήποτε ορισμό περί «τεχνικού κανονισμού» υπό την έννοια της οδηγίας· η χρήση της φράσεως «τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος» μπορεί να θεωρηθεί ως συνοπτική αναφορά στην πολύπλοκη έννοια του τεχνικού κανονισμού, παρά ως περιορισμός της έννοιας αυτής στον προσδιορισμό του προϊόντος.

β) Περὶ του παραδεκτού

20. Η Ιταλία ισχυρίζεται ότι η προσφυγή της Επιτροπής είναι απαράδεκτη για τρεις λόγους: διότι το έγγραφο οχλήσεως δεν όριζε επαρκώς την προβαλλόμενη παράβαση της οδηγίας, διότι η αιτιολογημένη γνώμη περιείχε νέα επιχειρήματα και διατήρησε την αβεβαιότητα περί του αντικείμενου της παραβάσεως και διότι με την

προσφυγή της η Επιτροπή τροποποίησε την ουσία της αιτιάσεως που είχε διατυπώσει με την αιτιολογημένη γνώμη.

21. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, «σκοπός του εγγράφου οχλήσεως (...) είναι να προσδιορίσει το αντικείμενο της διαφοράς και να παράσχει στο κράτος μέλος που καλείται να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του τα αναγκαία στοιχεία για την προετοιμασία της άμυνάς του»¹⁵. Το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι το έγγραφο οχλήσεως «συνίσταται απλώς σε μια πρώτη σύντομη περίληψη των αιτιάσεων»¹⁶. Στην παρούσα υπόθεση, το έγγραφο ανέφερε σαφώς την άποψη της Επιτροπής ότι ο εθνικός νόμος ενέπιπτε στο πεδίο της οδηγίας, ότι ο νόμος δεν είχε κοινοποιηθεί στην Επιτροπή και ότι λόγω των περιστάσεων αυτών συνέτρεχε παράβαση των άρθρων 8, παράγραφος 1, και 9 της οδηγίας. Περαιτέρω, δεδομένου ότι από τον ίδιο τον τίτλο και το αντικείμενο του επίμαχου εθνικού νόμου προέκυπτε ότι θα μπορούσε να απαιτείται κοινοποίηση βάσει της οδηγίας και δεδομένου ότι οι υπηρεσίες της Επιτροπής ήλθαν τρεις φορές ανεπίσημα σε επαφή με τις ιταλικές αρχές πριν την αποστολή του εγγράφου οχλήσεως, έχω τη γνώμη ότι αυτό ήταν αρκετό στις συγκεκριμένες περιστάσεις για «να καταστούν γνωστά στο οικείο κράτος τα ουσιώδη στοιχεία της παραβάσεως που του προσάπτεται»¹⁷.

15 — Απόφαση C-289/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, παρατεθείσα στην υποσημείωση 5 ανωτέρω, σκέψη 15· βλ. επίσης αποφάσεις της 28ης Μαρτίου 1985, 274/83, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1985, σ. 1077, σκέψη 19, και της 15ης Νοεμβρίου 1988, 229/87, Επιτροπή κατά Ελλάδος (Συλλογή 1988, σ. 6347, σκέψεις 11 και 12).

16 — Απόφαση C-289/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, παρατεθείσα στην υποσημείωση 5 ανωτέρω, σκέψη 16.

17 — Απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1988, 353/85, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (Συλλογή 1988, σ. 817, σκέψη 19).

12 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 10.

13 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 5 ανωτέρω.

14 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 4 ανωτέρω.

22. Η Ιταλία βάλλει κατά της αιτιολογημένης γνώμης για τον λόγο ότι, αφενός, επισημαίνει τρεις τεχνικούς κανόνες στον εθνικό νόμο τους οποίους δεν περιείχε το έγγραφο οχλήσεως και, αφετέρου, ότι η Επιτροπή, αναφέροντας ότι προέβη σε «μη εξαντλητική» εξέταση του νόμου 257/92, διατήρησε την αβεβαιότητα που δημιουργήθηκε από το έγγραφο οχλήσεως όσον αφορά το εύρος της προβαλλομένης παραβάσεως.

23. Θεωρώ ότι είναι λίγο παράδοξο το ότι η Ιταλία, αφενός μεν, προβάλλει το επιχείρημα ότι στο έγγραφο οχλήσεως δεν προσδιορίστηκε επαρκώς η προβαλλόμενη παράβαση της οδηγίας, αφετέρου δε, διατυπώνει την αιτίαση ότι η αιτιολογημένη γνώμη παραθέτει τους ειδικούς λόγους για τους οποίους η Επιτροπή θεωρεί ότι συντρέχει παράβαση της οδηγίας. Όπως επισήμανε το Δικαστήριο με την απόφασή του στην υπόθεση C-289/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, «η αιτιολογημένη γνώμη που προβλέπεται στο άρθρο 169 της Συνθήκης πρέπει να εκθέτει με λογική πληρότητα και λεπτομερώς τους λόγους που ώθησαν την Επιτροπή να σχηματίσει την πεποίθηση ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος παρέβη υποχρέωση που υπέχει από τη Συνθήκη»¹⁸. Επομένως, η Επιτροπή όχι μόνο είχε το δικαίωμα αλλά και την υποχρέωση να προσδιορίσει τους λόγους για τους οποίους είχε σχηματίσει την άποψη ότι η Ιταλία έπρεπε να είχε κοινοποιήσει το σχέδιο του νόμου 257/92.

24. Ωστόσο, δεν θεωρώ ότι η αιτιολογημένη γνώμη αρκεί για να αποδειχθεί, έστω *prima facie*, ότι η Ιταλία ήταν υποχρεωμένη βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας να κοινοποιήσει οποιαδήποτε άλλη διάταξη του νόμου 257/92 πέραν εκείνων

που προσδιορίζονταν στην αιτιολογημένη γνώμη, ήτοι των άρθρων 1, 3 και 8. Για τους λόγους που παρέθεσα ανωτέρω¹⁹, δεν μπορεί να θεωρείται ότι δημιουργείται τέτοια υποχρέωση σε σχέση με το σύνολο ενός εθνικού νόμου γενικού περιεχομένου που περιέχει τόσο τεχνικές όσο και μη τεχνικές διατάξεις. Είναι δυνατόν, όπως υποστήριξε η Επιτροπή, σε ορισμένες περιπτώσεις η υποχρέωση κοινοποιήσεως να καλύπτει πράγματι ολόκληρο το νομοθετικό κείμενο· ωστόσο, η Επιτροπή πρέπει να αποδεικνύει με την αιτιολογημένη γνώμη ότι συντρέχει τέτοια περίπτωση²⁰ και, εκτός των ειδικών διατάξεων, δεν το έπραξε αυτό στην παρούσα υπόθεση.

25. Ωστόσο, δεν έπεται ότι η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη εξ ολοκλήρου, όπως ισχυρίζεται η Ιταλία· η προσφυγή μπορεί κατά τη γνώμη μου να γίνει τύποις δεκτή, έστω και μόνο στο μέτρο που η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η υποχρέωση κοινοποιήσεως κάλυπτε τις διατάξεις του εθνικού νόμου που είχαν προσδιοριστεί με την αιτιολογημένη γνώμη. Η Ιταλία διαφώνησε ως προς το ότι οι διατάξεις ενός τέτοιου νόμου γενικού περιεχομένου μπορεί να είναι αυτοτελείς όσον αφορά την υποχρέωση κοινοποιήσεως βάσει της οδηγίας και, συνεπώς, δεν μπορούσε να έχει αμφιβολία ως προς το ότι η άποψη της Επιτροπής ήταν ότι τουλάχιστον αυτές οι τρεις διατάξεις θα έπρεπε να είχαν κοινοποιηθεί. Επομένως, η αιτιολογημένη γνώμη, προσδιορίζοντας τις διατάξεις του εθνικού νόμου τις οποίες η Επιτροπή

19 — Σημεία 16 έως 18 των ανά χείρας προτάσεων.

20 — «Το νομτικό της προ της ασκήσεως προσφυγής διαδικασίας συνιστά ουσιώδη εγγύηση που παρέχει η Συνθήκη (...) για να εξασφαλιστεί ότι η διαδικασία που θα κινηθεί ενδεχομένως ενώπιον του Δικαστηρίου θα έχει ως αντικείμενο μια σαφώς καθορισμένη διαφορά» (διάταξη της 11ης Ιουλίου 1995, C-266/94, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 1995, σ. I-1975, σκέψεις 17 και 18).

18 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 5 ανωτέρω, σκέψη 16.

θεωρούσε ότι συνιστούσαν τεχνικούς κανονισμούς, αποσαφήνισε επαρκώς το αντικείμενο της αιτιάσεως. Το γεγονός ότι από τον τρόπο που διατύπωσε η Επιτροπή την αιτίασή της προέκυπτε ότι έπρεπε να κοινοποιηθεί ο εθνικός νόμος διότι περιείχε τα άρθρα 1, 3 και 8, αντί να προκύπτει ότι έπρεπε να κοινοποιηθούν αυτά τα τρία άρθρα, ουδόλως εμπόδισε την Ιταλία να προβάλει την άμυνά της, είτε όσον αφορά το παραδεκτό είτε όσον αφορά την ουσία της προσφυγής.

26. Ο τρίτος λόγος απαραδέκτου που προβάλλει η Ιταλία είναι επίσης αβάσιμος. Η Ιταλία υποστηρίζει ότι ο ισχυρισμός, έστω επικουρικός, ότι παρέβη αυτοτελώς το άρθρο 9, παράγραφος 1, ήταν διαφορετικός από τον ισχυρισμό που περιείχετο στην αιτιολογημένη γνώμη. Ακόμη και αν αυτό ήταν αληθές, θα επηρέαζε μόνο το παραδεκτό ενδεχόμενης αιτιάσεως που θα διατύπωνε η Επιτροπή σε σχέση με παράβαση του άρθρου 9, παράγραφος 1· ωστόσο, η Επιτροπή απέσυρε την αιτίαση αυτή.

γ) Η ουσία της προσφυγής της Επιτροπής

27. Το μόνο που μένει να εξετάσω είναι αν οι τρεις διατάξεις που προσδιόρισε η Επιτροπή συνιστούν τεχνικούς κανονισμούς υπό την έννοια της οδηγίας. Η Ιταλία δεν ασχολήθηκε στο υπόμνημα αντικρούσεως με το ζήτημα αν αυτές οι διατάξεις μπορούσαν να χαρακτηριστούν έτσι, μολοντί αμφισβήτησε τον χαρακτηρισμό του άρθρου 3 του εθνικού νόμου ως τεχνικού

κανονισμού, με την ένσταση απαραδέκτου που υπέβαλε. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο εκπρόσωπος της Ιταλίας αρνήθηκε ότι οποιαδήποτε από τις διατάξεις του νόμου 257/92 υπέκειτο στη διαδικασία κοινοποιήσεως.

28. Το άρθρο 1, παράγραφος 2, του νόμου 257/92 απαγορεύει, μεταξύ άλλων, την παραγωγή και εμπορία αμιάντου, προϊόντων αμιάντου και προϊόντων περιεχόντων αμιάντο, με έναρξη εφαρμογής της απαγορεύσεως αυτής ένα έτος μετά τη θέση σε ισχύ του νόμου· στο μέτρο που τα προϊόντα αυτά εμπίπτουν στον ορισμό του «προϊόντος» που παρατίθεται στο άρθρο 1, παράγραφος 7, της οδηγίας, το άρθρο 1, παράγραφος 2, του εθνικού νόμου συνιστά προδήλως τεχνικό κανονισμό, τον οποίο η Ιταλία έπρεπε να είχε κοινοποιήσει σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας.

29. Στην προσφυγή της, η Επιτροπή περιέγραψε το άρθρο 3, παράγραφος 4, του εθνικού νόμου ως καθορίζον οριακές τιμές περιεκτικότητας σε αμιάντο και ανέφερε ότι το άρθρο 3 ορίζει επίσης τις διαδικασίες και μεθόδους μετρήσεως των τιμών αυτών. Το άρθρο 3, παράγραφος 4, του εθνικού νόμου τροποποιεί το άρθρο 31, παράγραφος 1, στοιχείο α, του νομοθετικού διατάγματος 277 της 15ης Αυγούστου 1991, το οποίο σκοπεύει την εφαρμογή ορισμένων οδηγιών του Συμβουλίου περί της προστασίας των εργαζομένων κατά των κινδύνων εκθέσεως σε ορισμένους χημικούς, φυσικούς και βιολογικούς παράγοντες στους τόπους εργασίας²¹. Το άρθρο 31, παράγραφος 1, στοιχείο α, ορίζει τις οριακές

21 — *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*, τακτικό συμπλήρωμα αριθ. 200 της 21ης Αυγούστου 1991, σ. 3.

τιμές εκθέσεως των εργαζομένων σε σκόνη αμιάντου εντός του αέρα. Το άρθρο 3, παράγραφος 4, δεν ορίζει συνεπώς τα ανώτατα όρια περιεκτικότητας σε αμιάντο των προϊόντων, δεν επιβάλλει την τήρηση οποιασδήποτε προϋποθέσεως για την παραγωγή ή την εμπορία των προϊόντων και δεν έχει άμεση επίπτωση στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Μολονότι θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η διάταξη αυτή είναι ικανή να έχει κάποια επίπτωση στη χρήση αμιάντου, η Επιτροπή δεν επεδίωξε να αποδείξει ότι αυτό πράγματι συμβαίνει. Ομοίως δεν κατόρθωσε να αποδείξει ότι η διάταξη αυτή δεν καλύπτεται από την εξαίρεση του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας, που αφορά τους εθνικούς κανονισμούς οι οποίοι μεταφέρουν στο εσωτερικό δίκαιο το πλήρες κείμενο ευρωπαϊκών προτύπων. Δεδομένου ότι η εξαίρεση συνιστά ουσιαστικό περιορισμό του εύρους των υποχρεώσεων που απορρέουν για τα κράτη μέλη από το άρθρο 8, παράγραφος 1, η γνώμη μου είναι ότι το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει το σημείο αυτό, έστω και αν η Ιταλία στηρίχθηκε μόνο σε γενικότερα στοιχεία για την άμυνά της, υποστηρίζοντας ότι το άρθρο 3 δεν αποτελεί τεχνικό κανονισμό καθόσον αφορά την προστασία των εργαζομένων. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η άποψή μου είναι ότι δεν αποδείχθηκε ότι το άρθρο 3, παράγραφος 4, του εθνικού νόμου εμπίπτει στον ορισμό του «τεχνικού κανονισμού» που περιέχει η οδηγία.

30. Το άρθρο 3, παράγραφος 2, του νόμου 257/92 αφορά «τα όρια, τις διαδικασίες και τις μεθόδους αναλύσεως για τη μέτρηση της μόλυνσεως από αμιάντο», που εμπίπτουν *prima facie* στον ορισμό της «τεχνικής προδιαγραφής» του άρθρου 1, παράγραφος 1, και εντεύθεν στον ορισμό του «τεχνικού κανονισμού» που περιέχεται στο άρθρο 1, παράγραφος 5. Ωστόσο, η εν λόγω εθνική διάταξη απλώς αναφέρει ότι αυτά τα όρια,

διαδικασίες και μέθοδοι αναλύσεως «θα οριστούν σύμφωνα με την οδηγία 87/217/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Μαρτίου 1987». Για μία ακόμη φορά, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η παράλειψη της Ιταλίας να κοινοποιήσει το άρθρο 3, παράγραφος 2, δεν εδικαιολογείτο από την ανάγκη συμμορφώσεως με άλλες κοινοτικές υποχρεώσεις και συνεπώς συνιστά παράβαση του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας.

31. Το άρθρο 8 του νόμου 257/92 αφορά την ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση του αμιάντου και των προϊόντων που περιέχουν αμιάντο. Δεδομένου ότι «τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος (...) όσον αφορά τη συσκευασία, [τη σήμανση και την επισήμανση]» περιλαμβάνονται ρητώς στον ορισμό των «τεχνικών προδιαγραφών» του άρθρου 1, παράγραφος 1, οι κανόνες αυτοί αποτελούν *prima facie* τεχνικούς κανονισμούς υπό την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας. Εν προκειμένω, η Ιταλία στηρίχθηκε ρητώς κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία στον δηλωτικό χαρακτήρα του άρθρου 8, του νόμου 257/92 και στην εξαίρεση του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας για τα εθνικά μέτρα που μεταφέρουν ευρωπαϊκές προδιαγραφές, χωρίς ωστόσο να διευκρινίσει ποιο ειδικό μέτρο είχε κατά νου.

32. Το σύστημα κοινοποίησεως του άρθρου 8 της οδηγίας προορίζεται σαφώς να εφαρμόζεται μόνο σε τεχνικά μέτρα κατά το στάδιο της εισαγωγής τους στο εθνικό νομικό σύστημα. Το άρθρο 8 του νόμου 257/92 απλά αναφέρει ότι «η ταξινόμηση, η

συσκευασία και η επισήμανση του αμιάντου και των προϊόντων που περιέχουν αμιάντο» διέπονται από δύο υφιστάμενα νομοθετικά μέτρα. Το ένα από αυτά, ο νόμος 256 της 29ης Μαΐου 1974, αφορά τη συσκευασία και την επισήμανση επικίνδυνων ουσιών και παρασκευασμάτων²², συμπεριλαμβανομένων καρκινογόνων ουσιών και παρασκευασμάτων, ο κατάλογος των οποίων θα καταρτιζόταν από τον Υπουργό Υγείας· το έτερο των ως άνω μέτρων, το προεδρικό διάταγμα 215 της 24ης Μαΐου 1988, περιορίζει την εμπορία και τη χρήση αμιάντου και προϊόντων αμιάντου²³. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει επομένως ότι το άρθρο 8 του εθνικού νόμου απλώς αναφέρει τις υφιστάμενες νομικές διατάξεις και δεν σκοπεύει να επιφέρει καμία αλλαγή. Υπό τις περιστάσεις αυτές, εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει ότι η διάταξη αυτή αποτελεί πράγματι νέο τεχνικό κανονισμό, ο οποίος θα

έπρεπε συνεπώς να κοινοποιηθεί²⁴. Η Επιτροπή δεν επιχείρησε να το πράξει αυτό και, συνεπώς, δεν κατόρθωσε να αποδείξει εν προκειμένω παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχει η Ιταλία από την οδηγία.

δ) *Επί των δικαστικών εξόδων*

33. Επομένως, κατά την άποψή μου, η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να γίνει τύποις δεκτή μόνον όσον αφορά τα άρθρα 1, 3 και 8 του εθνικού νόμου και πρέπει να γίνει κατ' ουσίαν δεκτή μόνον όσον αφορά το άρθρο 1. Αν το Δικαστήριο ακολουθήσει την πρότασή μου, προτείνω περαιτέρω ότι κάθε διάδικος πρέπει να φέρει τα έξοδά του, σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, καθόσον έκαστος των διαδίκων εν μέρει νίκησε και εν μέρει ηττήθηκε.

IV — Πρόταση

34. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο:

— να κρίνει απαράδεκτη την προσφυγή της Επιτροπής, εκτός από το μέρος που αφορά τα άρθρα 1, 3 και 8 του νόμου 257, της 27ης Μαΐου 1992, περί καθορισμού των κανόνων σχετικά με την παύση της χρησιμοποίησεως του αμιάντου,

22 — *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana* αριθ. 178 της 9ης Ιουλίου 1974, σ. 4543.

23 — *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*, τακτικό συμπλήρωμα αριθ. 143, της 20ής Ιουνίου 1988, σ. 5.

24 — «(...) στα πλαίσια της διαδικασίας λόγω παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης [ΕΚ], στην Επιτροπή εναπόκειται να αποδείξει τον ισχυρισμό ότι υπάρχει παράβαση (...) χωρίς να υπάρχει δυνατότης να στηριχθεί σε οποιοδήποτε τεκμήριο» (απόφαση της 25ης Μαΐου 1982, 96/81, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, Συλλογή 1982, σ. 1791, σκέψη 6).

- να αναγνωρίσει ότι η Ιταλική Δημοκρατία, θεσπίζοντας το άρθρο 1, παράγραφος 2, του νόμου 257/92 χωρίς να έχει προηγουμένως κοινοποιήσει το σχέδιο της διατάξεως αυτής στην Επιτροπή, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 8, παράγραφος 1, εδάφιο 1, της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών,

- κατά τα λοιπά, να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη,

- να κρίνει ότι κάθε διάδικος θα φέρει τα δικαστικά του έξοδα.